

Podklady pro úkol 2.2

Proveďte otevřené kódování fragmentu rozhovorů s ohledem na výzkumnou otázku „Jak se vyvíjí šikana mezi učiteli na pracovišti?“. Vytvořte seznam kódů a významově příbuzné kódy seskupte do kategorií. Tento seznam uložte v samostatném souboru do odevzdávacího jako cv2.2.docx.

T: A jak začaly vaše problémy na pracovišti? Co bylo bezprostřední příčinou vašich problémů?

R1: Všechno začalo, když jsem nastoupil do tohoto mého nového zaměstnání. Když se člověk na něco moc těší, tak to pak obvykle nestojí za moc. Ale u mě se to potvrdilo na sto procent. Kolega přede mnou, na jehož místo jsem nastoupil, dostal výpověď a mě můj nový kolektiv prostě nepřijal. Od začátku mi dělali samé naschvály. Napřed to vypadalo jen jako vtip, nebo klukovina. Začalo to hned první den, kdy jsem nastoupil do zaměstnání. Jednoduše mi otevřeně řekli, že litují odchodu jejich kolegy, že ho měli rádi, a kdybych prý nepřišel já, tak by tam s nimi ještě byl. No dobře, řekl jsem si, že všude jsou nějaké problémy, hlavně, že mám práci, ne? Však ono se to časem zlepšilo. Pedagogický sbor se od mých studentských let hodně změnil, spousta kantorů odešla do důchodu a na jejich místa přišli mladí a ambiciózní nástupci. No nic, pustil jsem se tedy do práce. Učil jsem svoje předměty, a když bylo potřeba, zastupoval jsem i za ostatní. Jenže od svých studentů jsem zaslechl, že prý o mně ostatní kolegové (hlavně ti mladší) říkají, že jsem naprosto neschopný, že děti nic nenaučím a hodiny se mnou jsou o ničem, kde prý jsem to studoval, že mě tam nic nenaučili. A prý, že nějaký balík z venkova by chtěl oslnit ve městě. Nechtěl jsem se ptát studentů, kdo o mně říká takové věci, tak jsem se ptal přímo ve sborovně. Nikdo o ničem nevěděl, prý si to museli vymyslet studenti. Ale na tvářích svých drahých kolegů jsem viděl, že informace pocházejí od nich. Už dřív měli narážky na to, že pocházím z vesnice.

T: A jak začaly vaše problémy na pracovišti? Co bylo bezprostřední příčinou vašich problémů?

R2: Přestěhoval jsem se a začal jsem učit na zdejším gymnáziu angličtinu. To bylo v roce 2010.

Ředitel na mě udělal hned první den velký dojem, slyšel jsem o něm už dříve, a jeho vystupování a

chování budilo dojem velmi přátelského a férového člověka. Kabinet jsem měl sdílet s dalšími dvěma učiteli angličtiny. Také na mě ze začátku působili velmi dobrým dojmem, ale po pár týdnech se situace dost změnila. Jeden kolega byl rozvedený a druhý svobodný. Nemohl jsem se kolikrát ubránit dojmu, že by se měli bavit trochu mírněji, nebo si vybrat pro hovor jiné téma. Často měli otevřené narážky na sexuální život, zejména ten rozvedený si často nebral servítky. V kabinetě měli ve skříních z vnitřních stran dveří vylepené plakáty polonahých dívek. Takové fotky byly i ve skříňce, kam jsme si dávali kávu a čaj. Nebylo mi to příjemné. Chápu, že řidiči nákladních automobilů si lepší fotografie polonahých děvčat v kabině, ale u učitelů bych čekal jiné chování, trochu více inteligentní, nebo nevím, jak to říci. Kolikrát se neomaleně bavili i o některých studentkách, samozřejmě zvláště o těch více vyvinutých. Když jsem řekl, že by se měli mírnit, takové řeči přece od učitelů určitě nejsou správné, řekli, že mě už dlouho pozorují, jak se koukám po studentkách, já prý mám nejmíň co mluvit o tom, jak by se měli učitelé chovat. Ale to byla hloupost. Já jsem se po studentkách nikdy nedíval, to si vymysleli, studentky mě v žádném případě nepřitahují a také nestojím o problémy, tak proč bych něco takového dělal? Pak jsem se zanedlouho dozvěděl, že prý dávám v kabinetě soukromé doučování některým studentkám, když tam kolegové nejsou. Že mě někdo slyšel, jak si to doučování domlouvám. A prý jsem byl viděn i mimo školu s některou studentkou. Bylo mi jasné, kdo o mně takové řeči šířil, ale jak to chcete vyvrátit? Jak se bránit, když „zaručeným informacím“ od kolegů každý věřil? Se svými kolegy jsem se čím dál víc hádal, respektive ne hádal, jen jsme si dost často vyměňovali názory. Zásadně jsem se s nimi na ničem neshodl. Oni v kabinetě normálně kouřili, ačkoliv to bylo přísně zakázáno. Já jsem nekuřák, a když jsem je upozornil na zákaz kouření, jen odsekli, že si budou dělat, co budou chtít, nějaký přivandrovalec jim nebude říkat, co mají dělat. Vždy, když přišli do kabinetu, hned si zapálili cigaretu, možná to bylo částečně proto, aby mě naštváli. Ředitel k nám do kabinetu chodil minimálně, tak o ničem nevěděl a hlásit jsem to samozřejmě nechtěl."

T: A jak začaly vaše problémy na pracovišti? Co bylo bezprostřední příčinou vašich problémů?

R3: Ve škole na Vysočině učím 7 let. Určitě všechny moje problémy začaly s příchodem nového vedení. Starý pan ředitel odešel do starobního důchodu a přišel nový, mladý ředitel. Měl zcela odlišné představy o vedení školy. Měl jen pár let po škole a myslím, že měl známého na kraji. Alespoň se to říkalo, vím, že tam někdo se stejným příjmením pracuje. Tak jeho volba možná nebyla úplně podle pravidel a možná zapůsobila protekce, ale to je jedno, to sem nepatří. Každopádně to je velmi ctižádostivý, sebevědomý a také dost arogantní člověk. Pan ředitel si práci učitelů představoval očividně zcela jinak, než já. Naneštěstí měl stejnou profilaci jako já - hudební výchovu a češtinu. Takže jsme museli spolupracovat, když jsme plánovali výuku. Měli jsme zcela odlišné názory. On se chtěl striktně držet osnov, nepřipouštěl žádné výjimky, individuální přístup a podobně, zatímco já jsem dávala přednost trošku volnější výuce, kde se studenti mohli více projevit. Spíš jsme měli takovou kamarádskou výuku, zatímco u ředitele to byl jen dril a teorie a nic víc, žádná zábava, nic, co by studenty bavilo a přinášelo jim radost ze studia. Studenti měli být podle ředitele trestáni za každou maličkost, za nesplněný úkol už jim psal poznámky, ačkoliv já jsem byla jiného názoru a domnívala jsem se, že za malé porušení povinností stačí třeba jen domluva a náhradní termín splnění. Často jsme se dostali do sporu, když jsem nesouhlasila s jeho názory. Nikdy ale nechtěl naše spory řešit mezi čtyřma očima a vše řešil před ostatními učiteli, kde ze mě přede všemi kolegy udělal úplného blbce, který neví, co to znamená učit a vychovávat. Když jsem řediteli vysvětlovala, že jsem se svými metodami měla dříve úspěch a studenti se mnou spolupracovali, navíc dosahovali velice pěkných výsledků a neměli problém s maturitou z češtiny nebo s přijímačkami na vysokou školu, ředitel se na okamžik nechal přesvědčit a souhlasil se mnou. Druhý den jsem se ale dozvěděla, že vyhlásil znovu nová pravidla. Takhle to bylo se vším. Když jsem něco řekla, naoko se mnou souhlasil, ale vzápětí to popřel a prosadil si svou, jen aby ze mě před ostatními udělal neschopnou učitelku. Často mi vytýkal nějaké věci i před studenty, to jsem se pak mohla hanbou propadnout. Ale vždy se to dělo až druhý den. Jeden den jsme se na něčem domlouvali a on mi dal za pravdu, ale druhý den přišel do práce a

najednou zcela otočil a řekl, že tomu vůbec nerozumím, že to musíme udělat zcela jinak, prostě naprosto změnil svoje původní stanovisko. Jako by ho mezitím někdo navedl, tak mi to připadlo.

T: A jak začaly vaše problémy na pracovišti? Co bylo bezprostřední příčinou vašich problémů?

R4: Do České republiky jsem přišla v létě 2006 a začala jsem učit na střední škole angličtinu a ruštinu. Napřed jsem se všemi kolegy vycházela moc dobře. Pak ale asi po roce přišly dvě nové kolegyně, kterým jsem asi nepadla do oka. Často si vyprávěly vtipy o cizincích a hlavně o Ukrajincích, pak další den říkaly, jak je to hrozné, že cizinci berou Čechům práci. Neřekly nic přímo mně, ale z jejich pohledů a poznámek jsem pochopila, že je řeč o mně. Že prý jejich známý pracuje s nějakými Ukrajinci a jsou to strašně líní lidé. Vůbec nejsou zvyklí pracovat, na Ukrajině se beztak všichni živí jen zemědělstvím, žijí tam jako ve středověku, kdo ví, jestli tam jsou vůbec nějaké školy. Když jsem začala mluvit o našem školství a o tom, že naše úroveň je srovnatelná s úrovní tady, bylo to jako bych mluvila s hluchými. Vůbec nikdo mě neposlouchal, nebo to tak vypadalo. Nikdo mi nevěnoval pomalu ani pohled. Pak jsem zaslechla, jak se o mně baví tyto kolegyně s jinými kolegy. Prý mě viděly s jedním zastupitelem města večer v restauraci. Prý je jim tedy jasné, jak jsem získala práci na gymnáziu. Protože přece nějaká cizinka z Východu by neměla šanci učit na tak prestižní škole. Prý kdo ví, jestli se o tom dozvěděl i můj manžel, to asi pro něho musel být šok, že se tahám s někým jiným! Nebo mu to možná ani nevadí, beztak je rád, když nejsem doma, určitě ho věčně komandují a stejně neumím ani vařit, prý „viděli jste ty blafy, co si nosí k jídlu? To by ani pes nežral!“ Nevěděla jsem, co mám dělat, ostatní kolegové se tomu velice smáli, mně ale bylo do breku. Tak jsem koukala rychle zmizet, aby si mě nevšimli a nevěděli, že jsem to slyšela. Nebo to možná bylo schválně, abych to slyšela. Já nevím. Strašně mě to ranilo! Takové řeči o mně vykládaly a přitom na tom nebyla kapka pravdy! Ty věčné pomluvy byly strašné, nebylo dne, aby si o mně něco hnusného nevykládaly. Když jsem jednou přišla do práce, měli jsme mít odpoledne poradou. Jenže na stole mi ležel vzkaz od kolegyně, že se

žádná porada nekoná, že ji ředitel zrušil. Ten den jsem měla jen dvě hodiny, tak jak jsem je odučila, šla jsem domů. Bohužel mě nenapadlo si zrušení porady u někoho ještě ověřit. A další den si mě ředitel zavolal a ptal se, jak to, že jsem na poradu nepřišla, že se tam řešily důležité věci a chtěl, aby byli přítomni všichni učitelé. Porady jsou přece povinné pro všechny učitele, radíme se tam a informujeme o důležitých věcech, proto je nutno na porady chodit. Dostala jsem napomenutí. Vzkaz od kolegyň jsem samozřejmě už vyhodila, tak jsem mu ho nemohla ukázat. Bylo to hodně nepříjemné. Začala jsem tušit, že to byl úmysl, že něco není v pořádku.

T: A jak začaly vaše problémy na pracovišti? Co bylo bezprostřední příčinou vašich problémů?

R5: Ve škole pracuji už 18 let a mohu říci, že šikana na pracovišti byla u nás ve škole vždy, ve větší nebo menší míře. Pokud se někde sejde více lidí a každý den spolu musí pracovat a různě komunikovat, tak to asi nejde, aby se dříve nebo později nějaká ta šikana neobjevila. Ale poslední dobou už je to prostě nesnesitelné. U nás na škole doslova vládnu ředitel, jeho zástupkyně, což je jeho manželka a ještě jedna učitelka. Všichni jsou v téměř důchodovém věku - řediteli je 60 let, jeho manželce 57 a té třetí učitelce je 58 let. Jsou sobečtí a prosazují si jen svoje vlastní zájmy. Kdo nejde s nimi, jde zákonitě proti nim. Snaží se v čele školy udržet co nejdéle, protože se jim to samozřejmě významně podepíše na výši důchodu, a zatím hodně ukusují z prostředků, které jsou přiděleny škole od státu. Je to tajemství, o kterém vědí všichni, ale protože je ředitel kamarád starosty města a ještě má pár známých i na kraji, nic se neděje, vesele si ve škole vládne a nikdo to neřeší. Potřebovali bychom spoustu nového vybavení pro studenty, ale na to nejsou peníze. Na služební vůz pro pana ředitele a proplácení jeho služebních cest v rámci republiky i do zahraničí, na to peníze jsou. A k té šikaně - protože jsem řediteli a jeho kamarádkám a kamarádům neprojevoval dostatečnou úctu a respekt a často jsem říkal, co si myslím, mám samozřejmě problém. Spoustu problémů. Jenže já už jsem takový. Nedokážu jen přihlížet, když vím, že se někdo nechová správně. Když kvůli něčí

marnivosti a chamtivosti mají trpět studenti, tak to nedokážu přejít mlčením. Prostě jsem na poradách otevřeně říkal, že si myslím, že rozhodnutí ředitele pořídit nový služební vůz, když ten současný je ještě plně funkční, jen trochu ojetý, není zcela správné. Nebo koupit nový počítač řediteli a jeho zástupkyni, když v loňském roce dostali zcela nové vybavení kanceláří včetně počítačů, je zcela zbytečné, když peníze by bylo potřeba na nákup pomůcek pro studenty. Takové řeči samozřejmě vedení neslyší rádo. Proto dostávám suplování za všechny vyučující, kteří jsou nemocní, i když to nespadá do mé profílace. Nebo mi byl odebrán počítač, který byl koupen s ostatními v loňském roce a místo něho jsem dostal jeden z těch, co již byly vyřazeny, protože prý ten novější je potřeba pro někoho jiného. Ten starý potřebuje vždycky alespoň půl hodiny, než se ráno rozchodí, stejně tak dlouho se pak odpoledne vypíná. Kolikrát se zasekne a trvá několik hodin, než se mi podaří ho rozchodit, kolikrát musím volat správce sítě, aby mi s ním pomohl a rozchodil ho. Je to hrůza. Pak se něco s ředitelem stalo. Nebo nevím, čím to bylo. Najednou jakoby ředitel s těmi svými ženštinami začal všechny nenávidět. Kdo mu nedonášel nějaké špatnosti a drby na ostatní, ten byl v nemilosti a na toho ředitel útočil. Později se začalo po škole říkat, že to je tím, že musel na kraji zdůvodňovat nějaká vydání školy a asi měl nějaké problémy s financemi. Ale to nevím jistě, to se jen povídalo. Jisté je, že postupně útočil na všechny svoje podřízené. Nejvíce asi na mě. Já jsem k němu byl vždy upřímný, nikdy jsem nedonášel, o drby jsem se nestaral, kdo s kým chodí a kdo se s kým pohádal, mě absolutně nezajímalo a ani jsem takové informace nešířil dál. A to bylo špatné, to se vedení nelíbilo.

Zdroj přepisu rozhovorů: Pekařová (2016).